

ԵՐԱԺԻՇՏ

Լույս է տեսել ISSN 1829-0469 թղթային տարբերակը 2005թ. դեկտեմբերի 25-ից (166)

10 հոկտեմբեր 2019

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ը ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԻՆ ՕՐՆ Է

Ազգային երաժշտության ուժը-Բանգկոկ

Թաիլանդի Թագավորությունում Հայաստանի Պատվավոր Յուրատոս Արտո Արթինյան, քանոնահարուհի, «Երևան» քառյակի հիմնադիր և ղեկավար Անուշ Կիրակոսյան, Յուրատոսարանի հյուրասենյակ-գրադարանում, Ա. Կիրակոսյանը Յուրատոսին է նվիրում «Երաժշտական Հայաստան» ամսագրի հոբելյանական՝ 90-րդ համարը

5

ՄԵԶ ԾԱՆՈԹ - ԱՆԾԱՆՈԹ ԿՈՄԻՏԱՍԸ՝ «ՏԱՂԱՐԱՆԻ» ՀԱՄԵՐԳԻՆ

Սեդրակ Երկանյան

3

«ԱՎԵՏ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԸ» Նվիրվում է կոմպոզիտորի ծննդյան 90-ամյակին

2019 թվականը շարունակվում է Կոմիտասի և Թունանյանի ծննդյան 150-ամյակներին նվիրված հոբելյաններով: Եվ ականվոր արվեստագետների հոբելյանների շարքը զուգահեռաբար համարվում է ըստ ծննդյան ամսաթվերի Գոհար Գասպարյանի, Լևոն Շանթի, Ավետ Տերտերյանի, Գևորգ Եմինի:

2

Ջեննի Ասատրյանի 70-ամյա հոբելյանին Չգապուլսների մափրությունը...

Նանա Մարգարյան, Ջեննի Ասատրյան

3

✓ Միավորված աշխարհներ մեկ մթնոլորտում

7

✓ Պասանի կոմպոզիտորները մեծ դասականի սանը

8

Կոմիտաս միգրացային գիսածողով-փառասուն՝ նվիրված Կոմիտաս Վարդապետի ծննդյան 150-ամյակին

Պետական այրեր, եկեղեցականներ, մտավորականներ և արվեստասերներ այցելեցին Կոմիտասի անվ. այգու պանթոն՝ ծաղիկներ խոնարհելով հայ կոմպոզիտորական արվեստի հիմնադրի շիրմին 26.09.2019 թ.

Կոմիտաս վարդապետի ծննդյան օրը՝ սեպտեմբերի 26-ին, մի խումբ պետական այրեր, եկեղեցականներ, մտավորականներ և արվեստասերներ այցելեցին Կոմիտասի անվան այգու պանթոն՝ ծաղիկներ խոնարհելով հայ կոմպոզիտորական արվեստի հիմնադրի շիրմին: Այնուհետև կատարվեց հոգեհանգստի կարգ:

Կոմիտաս վարդապետի հոգու խաղաղության համար աղոթք հնչեցրեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

«Կոմիտաս վարդապետն արդեն շուրջ մեկ դար իր հայրենաբույր և սրբազան երգով հատել է ժամանակի և տարածության սահմանները՝ հայկական ինքնուրույն արմատներից սնվող ու արդյունավորվող ստեղծագործությամբ դառնալով գրուցակիցը հայ և այլազգի երաժշտասեր յուրաքանչյուր անձի հոգու ապրումներին», - ասաց Վեհափառը: Նա ընդգծեց, որ Կոմիտասն Աստծո, Եկեղեցու և Հայրենիքի հանդեպ իր անսասան հավատով մաքրեց ու հայացրեց մեր երգը, ստեղծեց այն հոգևոր պարարտ անդաստանը, որտեղ հայը հավիտենապես ճանաչում է իր հոգևոր «ես»ը, ամերեսվում դարերի խորքից հնչող հայրապետների ու վարդապետների նվիրական աղոթքին, հայրենաշունչ և խրոխտ նախնայազգացումներին, շինականի անկեղծ ու ստեղծագործ հորովելին:

6

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՊԿ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ. ԷՌԱ ԲԱՐՈՒՏՉԵՎԱ

Ն. Կ. Թահմիզյան, Մ. Ա. Տոնյան, Կ. Սիմոնյան, Է. Ս. Բարրուտչևա, Գ. Գ. Տիգրանով, Մ. Գ. Հարությունյան, Ա. Ա. Աբայան ԵՊԿ շրջանավարտները իրենց ղեկավարների հետ, Երևան, 1956 թ.

9

Տոֆա Ազնաուրյան, Արամ Տաթև

Верность призванию

4

✓ Ո՞վ է եղել Տերյանի սրտի թագուհին

9

✓ Ազնավորի մանկության թաղամասում կենդանուկի նրա կիսանդրին

10

Верность призванию

1 Организованная Союзом композиторов Армении серия авторских концертов композиторов-юбиляров 2019 года дала возможность ретроспективно взглянуть на их творчество. И хотя рамки концерта ограничены, впечатление от прослушанной музыки всегда порождает целостный образ автора. Именно так произошло 6 октября в Доме композиторов Армении на юбилейном вечере Софы Азнаурян, на котором автор представила программу из вокальных сочинений.

Выбор такой программы был не случаен, поскольку основу творческой деятельности Азнаурян, воспитанницы композиторского класса профессора Григория Ильича Егиазаряна в Ереванской государственной консерватории им.Комитаса, составляет жанр вокальной музыки. Автор четырех моно- и камерных опер, некоторые из которых неоднократно исполнялись и за пределами Армении, Азнаурян в этом году удостоилась признания именно в данной области: это премия Международного культурного фонда Ваана Текеяна за монооперу “Армения”. Двуслойный план стихов об Армении Осипа Мандельштама и воспоминаний от совместных путешествий его жены Надежды Мандельштам придают динамичное решение всему музыкальному повествованию (композицию литературного текста осуществила С. Азнаурян).

Вокальный жанр на рецензируемом концерте был представлен достаточно разнообразно. Это детские хоровые и сольные песни, вокальный цикл, посвященный Лусине Закарян (сл.Мкртыча Саркисяна), отрывки из моноопер “Гам-

Детский хор музыкальной школы им.С.Асламазяна, дирижер Асмик Джулфалакян

Наре Меликян

ные, усиливающие то неприязнительность, непосредственность детских чувств, то связь с задорной танцевальной ритмикой, вызывающей ответную реакцию у находящихся в зале детей. На фоне преимущественно лирических по настроению песен выделилась песня “Щенок” (сл.народные), иронический склад которой хорошо передала Наре Меликян, одна из воспитанниц школы.

В программе первого отделения концерта яркое впечат-

щения...

Думается, что этот цикл стал для Софы Азнаурян важной ступенью на пути к оперному жанру. Используемые здесь разнообразные вокальные средства: мелодико-распевные, декламационно-повествовательные, протяжно-скорбные нашли продолжение в операх, начиная с первой – “Надежда” (2004).

Об этом свидетельствовал монолог “Быть или не

быть?” Гамлета в исполнении баритона Гранта Хачикяна, в 2007 году участвовавшего в сценической реализации оперы в рамках международного театрального шекспировского фестиваля в Ереване, известного, как “Арммоно”. Поиск декламационной выразительности современного вокала нашел воплощение в речевых формах оперы “Армения”, вне сомнения наследующей опыт русской оперы XX века. В частности, общим является принцип сквозного развития, обеспечивающего драматическое напряжение, благодаря

Армен Маилян (труба)

Станислав Бахшиян (дап), Саеник Магакян (фортепиано), Асмик Долуханян-Багдасарян (сопрано)

Саеник Магакян (фортепиано), Маргарита Овсепян (сопрано)

лет” (в видеозаписи) и “Армения”, оперы для детей “Приключения Нельзайки” (в армянском оригинале – Чикарели), либретто которой составил сам автор одноименной повести Рубен Марухян, а также моноопера “Надежда” по новелле Зинаиды Гиппиус “Вымысел”. Единственное инструментальное произведение – “Памяти Шарля Азнавура” для трубы и фортепиано (исп. Армен Маилян и Саеник Магакян) по своему мелодическому характеру более ассоциировалось с певческим, чем инструментальным стилем, не нарушая жанровую направленность программы.

В пяти детских песнях (в хоровой “Шутка тучки” на сл. Л. Абрамяна, 1982, выступил Хор детской музыкальной школы им.С.Асламазяна, руководитель Асмик Джулфалакян) нередко использовались музыкальные инструменты – фортепиано, скрипка, несложные колористические удар-

ление оставил вокальный цикл для сопрано и фортепиано, посвященный незабываемой исполнительнице произведений духовной музыки, прежде всего средневековой армянской, и Комитаса Лусине Закарян (он создан в 2003). Цикл неоднократно исполнялся Маргаритой Овсепян и Саеник Магакян. В авторском концерте 2019 года цикл был впервые исполнен солисткой Театра оперы и балета имени А. Спендиаряна Дианой Арутюнян в содружестве с профессором Ереванской консерватории Маргаритой Саркисян. Музыканты продемонстрировали высокий художественный уровень интерпретации. Тембр голоса Арутюнян, эмоциональная проникновенность ее пения – особенно в третьем, предпоследнем романсе цикла, искусно поддерживаемого пианисткой Саркисян, то и дело напоминал адресат посвя-

чему речевые эпизоды свободно переходят в ариозного типа номера. Сближение дистанции между разными вокально-речевыми формами приводит к своего рода синтетическому стилю с доминирующей функцией слова – его смысловых нюансов, значения, звучания.

Это господство слова отлично передано в опере “Надежда” лауреат международных конкурсов, профессор Маргарита Овсепян, долгие годы преподававшая на кафедре академического пения Ереванской консерватории. Ее интерес к развернутым сольным вокальным жанрам, а также к моноопере запомнился по ереванским премьерам, в частности, известной монооперы Франсиса Пуленка “Человеческий голос”. Безусловно, под влиянием мастерства М. Овсепян возможность через вокал передать гамму душевных и экстремально-психологических состояний вдохновила композитора на написание монооперы. Составленное Овсепян либретто на основе новеллы Зинаиды Гиппиус, представительницы поэзии Серебряного века, стало благодатным материалом для воплощения Азнаурян широкого эмоционального спектра, неустойчивости и эфемерности чувствований.

Опера “Надежда” (отметим похвальные отзывы после исполнения в Российской Музыкальной академии имени Гнесиных) стала украшением авторского концерта Азнаурян. М. Овсепян в содружестве с духовно и профессионально близкой ей Саеник Магакян раскрыли достоинства музыки с самой лучшей стороны. Софа Азнаурян предстала автором творческой инициативы, с индивидуальным отношением к назначению композитора в современном меняющемся мире, призванного в художественных традициях прошлого и настоящего находить близкий себе идеал.

Маргарита Саркисян (фортепиано), Артем Асмангулян (дискант)

Диана Арутюнян (сопрано)

СВЕТЛАНА КОРИОНОВНА САРКИСЯН
доктор искусствоведения, профессор ЕГК

Ազգային երաժշտության ուժը-Բանգկոկ

1 2019-ի սեպտեմբերին Թաիլանդի Թագավորությունից ստացած հրավերը կրկին հիշեցրեց, որ ՀՀ անկախության տոնին նվիրված համերգն այս տարի ևս վստահվել է «Երևան» ժողովրդական գործիքների քառյակին: Ազգային երաժշտարվեստը պատվով ներկայացնելու և հարազատ մարդկանց հետ հանդիպելու ցանկությունը կրկին աշխուժությամբ ու հաճելի զգացողությամբ համակեց երաժիշտներին: Խմբի անդամներ, վաստակաշատ երաժիշտներ քամանչահար, կոնցերտմայստեր՝ Հակոբ Խալաթյանի, քամոնահար և լրագրող՝ Անուշ Կիրակոսյանի, դուդուկահար, ՀՀ վաստակավոր արտիստ՝ Արմեն Գրիգորյանի, դիոլահար՝ Վարդան Նազարյանի առաջին այցը չէր Թաիլանդի Թագավորություն: Նրանք արդեն ճաշակել էին հյուպատոսարանի հիշարժան ընդունելությունների բերկրանքը, սակայն ոչ միայն նրանք, այլ այն հայերը, ովքեր որևէ խնդիր են ունենում Թաիլանդ այցելելիս գիտեն, որ օգնող ձեռք ունեն՝ ի դեմս հյուպատոսարանի:

Թաիլանդի Թագավորությունում Հայաստանի պատվավոր հյուպատոս Արտո Արթինյանի և հյուպատոսարանի տեղեկատվության բաժնի պատասխանատու Պարույր Գույունջյանի ջանքերով ամեն տարի մեծ շուքով է նշվում հայրենիքի անկախության օրը: Թե՛ տեղի հայկական համայնքը, թե՛ հյուրերը յուրաքանչյուր տարի համազգային այս տոնին մեծագույն ցանկությամբ են սպասում, որովհետև պատվավոր միջոցառումը Բանգկոկում միշտ վերածվում է բազմազգ ժողովուրդների ներկայացուցիչների միասնական ուրախ տոնախմբության: Որպես կանոն հայկական շնչով ձևավորած «Grand Hayatt Erawan» հսկայական սրահն իսկապես դառնում է Հայաստանի մի մասնիկը: Այստեղ ամեն ինչ շքեղ ու բարձր մակարդակով է

Թաիլանդի Թագավորությունում Հայաստանի Պատվավոր Հյուպատոս Արտո Արթինյան, քամոնահարուհի, «Երևան» քառյակի հիմնադիր և ղեկավար Անուշ Կիրակոսյան, Հյուպատոսարանի հյուրասենյակ-գրադարանում, Ա. Կիրակոսյանը Հյուպատոսին է նվիրում Կոմիտասի «1000 ու մի խաղ» գիրքը

երաժշտության հոգեպարար հնչյունների շնորհիվ, որին անտարբեր չէին կարողանում մնալ այլազգի հյուրերը և: Նրանք մի յուրահատուկ ջանադրությամբ աշխատում էին հայերի հետ շուրջպար բռնել, իսկ հետո պատմում էին, թե աշխարհը գիտի հայկական շուրջպարի ուժը, որը հայերը

վերածելու սկիզբ դրել են իրենք, և որ մյուս դիվանագիտական կորպուսները, ոգևորվելով դրանից, իրենք ևս սկսել են տոնել: Համերգի հաջորդ օրը եղանք հյուպատոսարանում: Հարգարժան պարոն Արթինյանի ուղեկցությամբ շրջեցինք հյուպատոսարանում և նկատեցինք, որ նախորդ այցի ժամանակ սկսած վերանորոգման աշխատանքներն արդեն ավարտվել են: Գեղեցիկ կահավորված հյուրասենյակ-գրադարանը շատ հրապուրիչ էր և հյուրընկալ ոչ միայն տեսքով, այլ նաև բազմաթիվ գրքերով ու նվերներով: Ես հարգարժան հյուպատոսին սիրով ծանոթացրեցի ու նվիրեցի մեծն Կոմիտասի «Հազար ու մի խաղ» ժողովածուն, որ ստացել էի «Մշակութային վերածնունդ» (CULTURAL - AL RENAISSANCE FOUNDATION) հիմնադրամի կողմից: Այնուհետև Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիայի «Երաժիշտ» ամսաթերթի 122-րդ համարում (2016 թ.), «Երաժշտական Հայաստան» գիտական ամսագրի 90-րդ համարում (2014 թ.) պարբերաբար լույս տեսած տողերիս հեղինակի «Երջանկությունը թևեր է տալիս, հայրենասիրությունն արժանապատվության զգացում» և «Նրան էլ են փորձում յուրացնել» հոդվածները: Ուշագրավ է այն փաստը, որ այս երկու հոդվածներն էլ անգլերեն թարգմանելու և Թաիլանդում տպագրության տալու պայմանավորվածությամբ եղավ:

Հայ համայնքն այստեղ փոքրաթիվ է, բայց կուռ է, կազմակերպված ու պատվախնդիր, լրջորեն է ընկալում իր առաքելությունը, ինչի շնորհիվ մեծ ազդեցություն ունի Թաիլանդի Թագավորությունում: Համայնքում ամենքը գիտեն իրենց հստակ անելիքը և նրանց հետ շփումից հասկանում են, որ ճիշտ կազմակերպված ամեն բան միշտ արդյունք է տալիս ու հավատ ներշնչում: Ահա այս կարծիքն են

«Երևան» քառյակը Թաիլանդի Թագավորությունում Հայաստանի Պատվավոր Հյուպատոս Արտո Արթինյանի և նրա տիկնոջ՝ Սիրին Արթինյանի հետ

Հակոբ Խալաթյան (քամանչահար, կոնցերտմայստեր), Անուշ Կիրակոսյան (քամոնահարուհի), ՀՀ վաստակավոր արտիստ Արմեն Գրիգորյան (դուդուկ), Վարդան Նազարյան (դիոլահար), «Grand Hayatt Erawan» սրահում՝ համերգի ժամանակ

արվում, ինչը հարիր է դիվանագիտական շրջանակներին, սկսած պատվավոր հյուրերի ընդունելությունից մինչև հրաժեշտ տալը: Միջոցառումն սկսվում է պատվավոր հյուպատոս Արտո Արթինյանի ազդեցիկ ելույթով, որը յուրօրինակ հաշվետվություն է, միաժամանակ նոր ծրագրերի մասին իրազեկում: Կազմակերպիչները հայ ազգային երաժշտությամբ են սիրում զարդարել իրենց միջոցառումը՝ դրանով արժևորելով ազգային երգը: Եվ իսկապես, հրաշալի տոնախմբություն ամբողջանում էր հայկական ժողովրդական

ցուցադրել են Թավշյա, ոչ բռնի հեղափոխության օրերին: Սա լավագույն միջոցառումներից է, որտեղ հյուրերը գալիս են խանդավառությամբ, որի ընթացքում անկեղծ շփվում են, գրույցի բռնվում, հարցեր քննարկում, միաժամանակ վայելում հայկական ճիշտ սեղանների բարիքները, որ Հայաստանից էր բերված: Ահա այս կարծիքին են բազմաթիվ երկրների դիվանագետներ, պատվավոր այլ հյուրեր ու նաև հայ համայնքի անդամները, որոնց հետ են համամիտ են: Իսկ Արտո Արթինյանը մեզ տեղեկացրեց, որ ազգային այս տոնի հիշատակության ու իսկական տոնախմբության

կիսում պատվավոր հյուպատոս Արտո Արթինյանը և հյուպատոսարանի պաշտոնյա Պարույր Գույունջյանը, ինչը նրանց թույլ է տալիս վստահ լինելու իրենց ազգանպաստ ու արդյունավետ աշխատանքի մեջ:

ԱՆՈՒՇ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ
Քամոնահարուհի, լրագրող

«Երևան» քառյակը Արտո Արթինյանի և հյուպատոսարանի տեղեկատվության բաժնի պատասխանատու Պարույր Գույունջյանի հետ, հյուպատոսարանի հյուրասենյակ-գրադարանում

«Երևան» քառյակը Արտո Արթինյանի և հյուպատոսարանի աշխատակազմի հետ

Կոմիտաս միզապային գիտաժողով-փառասոն՝ Նվիրված Կոմիտաս Վարդապետի ծննդյան 150-ամյակին

1

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Չարությունյանը խոստովանեց, որ Կոմիտասի իր ամենասիրելի ստեղծագործությունը «Կռունկ»ն է:

Նա շեշտեց, որ Կոմիտասի ներդրումը մեր մշակույթում հսկայական է և նրա 150-ամյակի շրջանակում իրականացվող բազմաթիվ միջոցառումները վկայում են, որ պետությունը, իշխանությունը և հասարակությունը զնահատում է Կոմիտասի արվեստը:

Արարողությանը ներկա էին նաև ՀՀ փոխվարչապետ Տիգրան Ավինյանը, ՀՀ Կենտրոնական բանկի նախագահ Արթուր Զավադյանը, ազգային բարերար Գաբրիել Չեմբերջյան, մշակույթի գործիչներ և այլ մտավորականներ:

Նրա ծննդյան օրը թանգարան-ինստիտուտում մեկնարկեց Կոմիտաս Վարդապետի ծննդյան 150-ամյակին նվիրված միջոցառումների շարքը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Կոմիտասի թանգարանում հնչեցրեց թանգարանի զանգը՝ ազդարարելով հորեյանական միջոցառումների մեկնարկը:

Սեպտեմբերի 26-ից հոկտեմբերի 10-ը անցկացվեց Վարդապետի 150-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողով-փառասոնը:

Այն կազմակերպել էին ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը, Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտը և Գերմանիայում ՀՀ դեսպանությունը: Փառատոնի գլխավոր հովանավորը «Արդշինբանկն» էր:

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն Նիկոլայ Կոստանդյանն ասաց, որ թանգարան-ինստիտուտը կազմավորման օրից անցկացնում է այս փառատոնը, որը տարիների ընթացքում դարձել է գիտաժողով-փառասոն:

«Այն ունի իր բարեկամներ աշխարհի տարբեր երկրներում, որոնք միջոցառման շրջանակում հյուրընկալվում են:

Հովհաննես Չեքիջյան, Արայիկ Չարությունյան, Նիկոլայ Կոստանդյան, Միքե Նավոյան Սամյո ասուլիս

Հայաստանի պետական ազգային ակադեմիական երգչախումբ, դիրիժոր Հովհաննես Չեքիջյան

պրոֆեսորական դպրոցի հիմնադիրն է, ինչը նշանակում է, որ XX կեսին սկիզբ առած կոմպոզիտորական արվեստն իր եվրոպական ավանդույթներով սկսեց ազգայնացվել և Կոմիտասի ժառանգությամբ վերածվեց ազգային մշակույթի օրգանական ճյուղի: Կոմիտասին հաջողվեց ստեղծել երաժշտական մտածողության մի ձև, որն անչափ տիպական էր հայ ժողովրդին, բայց այդ մտածողությամբ հայ ժողովուրդը չէր ստեղծել իր երաժշտական մշակույթը: Նա մարդ էր, որը մի ամբողջ ժողովրդի համար ստեղծել է մտածողության յուրահատուկ տեսակը:

«Երբ աշխարհին ներկայանում ենք Կոմիտասով, մենք միշտ շահում ենք: Նա թողել է այնպիսի ժառանգություն, որ զարմացրել է եվրոպային: Մենք պարտավոր ենք մեր երախտիքը հայտնել Կոմիտասին, քանի որ նա մեր ազգի պատիվը բարձրացրել է մի նոր աստիճանի», - նշել է Հովհաննես Չեքիջյանը:

Փառատոնի բացումը տեղի ունեցավ Ա. Սպենդիարյանի անվ. օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնում սեպտեմբերի 26-ին:

Ելույթ ունեցան Հայաստանի ազգային ակադեմիական

լինի Հունբրլուտի համալսարանում մեկնարկեց «Կոմիտասը և իր ժառանգությունը» խորագրով միջազգային գիտաժողով, որին մասնակցում էին երաժշտագետներ Հայաստանից, Գերմանիայից, Ֆրանսիայից, Ուկրաինայից, Իտալիայից և Ռուսաստանից: Գիտաժողովի բացման արարողությանը ներկա են եղել և ելույթ ունեցել ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Չարությունյանը, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Չարությունյանը, Գերմանիայի տնտեսական զարգացման և համագործակցության դաշնային նախարարության պետքարտուղար Մարիա Ֆլախսբարթը, Բեռլինի Հունբրլուտի համալսարանի փոխնախագահ, պրոֆեսոր Լյուդվիգ Քրոնթալերը:

«Կոմիտաս Վարդապետն իր անփոխարինելի տեղն է զբաղեցնում հայ երաժշտական մշակույթի պատմության մեջ: Նրա ժառանգության դերը հայ ազգային երաժշտության մեջ անգնահատելի է, իսկ յուրօրինակ և չկրկնվող կոմպոզիտորական ոճը չի ենթարկվում որևէ դասակարգման», - ասել է նախարարը:

Ա. Չարությունյանն արձանագրել է, որ Կոմիտասի ծննդյան 150-ամյա հորեյանին նվիրված գիտաժողովն ունի կարևորագույն մշակութային ինչպես ոլորտի մասնագետ-

«Հովեր» պետական կամերային երգչախումբ, խմբավար Սոնա Հովհաննիսյան

Հայաստանի պետական կամերային երգչախումբ, խմբավար Ռոբերտ Սլքեյան

Այս տարի գիտաժողով-փառասոնն առանձնակի շեշտվածություն ունի՝ կապված վարդապետի 150-ամյա հորեյանի հետ, որն անցկացվում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի բարձր հովանու ներքո: Փորձել ենք աշխարհին հավուր պատշաճի ներկայացնել Կոմիտասին և նրա միջոցով մեր բազմադարյա մշակութային ժառանգությունը, մեր երկիրը, մեր ազգային ինքնությունը», - նշել է Ն. Կոստանդյանը:

Գիտաժողով-փառասոնի գեղարվեստական ղեկավար Միքե Նավոյանի խոսքերով. «Այս հորեյանը միայն ազգային իրողություն չէ, այլ միջազգային երևույթ և այն կարևոր հարթակներից մեկն է, որտեղ հայ ժողովուրդը ներդաշնակ ու համաբայլ է աշխարհին: Կոմիտասը հայ ազգային կոմ-

երգչախումբը, Կարինե Բաբաջանյանը (սոպրանո, Գերմանիա), «Գեղարդ» երգեցիկ խումբը, Շտեֆան Ֆինկեն (տենոր, Գերմանիա), Երևանի պետական կամերային երգչախումբը, Լուկա Բրունոն (բարիտոն, Իտալիա), «Հովեր» պետական կամերային երգչախումբը, Տակահիրո Ակիրան (դաշնամուր, Ճապոնիա) և Հայաստանի պետական կամերային երգչախումբը:

Կոմիտասի 150 ամյակին նվիրված փառատոնի մի քանի համերգներ տեղի ունեցնան նաև Արցախում՝ Ստեփանակերտում, Շուշիում և Գանձասարում:

Այս տարի փառատոնի շրջանակներում իրականացվեցին միջոցառումներ Գերմանիայում. Հոկտեմբերի 8-ին Բեռ-

լինի, այնպես էլ հանրության համար: «Կատախ են, որ այն կծառայի իր նպատակին և այս օրերի ընթացքում կլինի լավագույն փորձի փոխանակում, միջմշակութային երկխոսության խորացում և համագործակցային սերտ կապերի հաստատում», - նշել է նախարարը: Նա նաև շնորհակալություն է հայտնել գիտաժողովի կազմակերպիչներին՝ Գերմանիայում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանությանը, Բեռլինի Հունբրլուտի ամվան համալսարանին, Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտին, Գերմանական ակադեմիական փոխանակման ծառայությանը, Բեռլինի պետական գրադարանին և Հալլեի Մարտին Լյութերի ամվ. համալսարանին:

7

Երևանի պետական կամերային երգչախումբ, խմբավար Հարություն Թովհիկյան

ՀՀԿԳՄՆ Արայիկ Չարությունյան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց Հայրապետ, ՀՀ մշակույթի գծով փոխնախարար Արա Խզմայան, փոխվարչապետ Տիգրան Ավինյան, Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն Նիկոլայ Կոստանդյան, «Գեղարդ» երգեցիկ խումբ, խմբավար Անահիտ Պապայան

Կոմիտաս միզագային գիտաժողով-փառասոն՝ Նվիրված Կոմիտաս Վարդապետի ծննդյան 150-ամյակին

6 Միզագային համաժողովի մասնակիցներն այցելել են նաև այն ֆակուլտետ, որտեղ սովորել է Կոմիտասը, ծաղկեպսակ են դրել նրա հուշատախտակին՝ հարգանքի տուրք մատուցելով Վարդապետի հիշատակին:

Սվետլանա Նավասարդյան, «Կոմիտաս» գիտաժողով-փառասոնի հանդիսավի բացման արարողություն-համերգ

Եօրնեկեանի անվ. հանրակրթական դպրոցի երգչախումբ

Հոկտեմբերի 9-10-ը, գիտաժողովը շարունակվեց Հալլե - Վիտենբերգի Մարտին Լյութերի համալսարանում: «Կոմիտաս» միզագային գիտաժողով-փառասոնի հիմնական նպատակներից մեկը Վարդապետի ժառանգության միջոցով հայ երաժշտական մշակույթի հանրահռչակումն է եվրոպական մշակույթում և XIX դարավերջի ու XX դարակազմի եվրոպական մշակույթի տարածումը հայկական միջավայրում: Այն հիմնվել է 2014 թվականին ՀՀ մշակույթի

նախարարության հովանավորությամբ: Նախորդ 4 տարիներին գիտաժողով-փառասոնն անցկացվել է Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի կողմից՝ ներգրավելով միզագային հեղինակություն ունեցող երաժիշտների և գիտնականների:

Լյութը վերցված է <https://armenpress.am/arm/news/> կայքից՝ Պատրաստեց՝ ԱՐՄԻՆԵ ԱԹՅԱԼԸ

Գիտաժողով Գերմանիայի Հալլե - Վիտենբերգի Մարտին Լյութերի համալսարանում

Միզագային համաժողովի մասնակիցներն այցելել են այնտեղ, որտեղ սովորել է Կոմիտասը, ծաղկեպսակ են դրել նրա հուշատախտակին՝ հարգանքի տուրք մատուցելով Վարդապետի հիշատակին Գերմանիա, 8.10.2019 թ.

ՄԻՎՎՈՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏՆԵՐ ՄԵՎ ՄՁՆՈՒՈՐՏՈՒՄ

Հոկտեմբերի 9-ին Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիայի ծայնադարանում արվեստագիտության դոկտոր, երաժշտատեսական ամբիոնի պրոֆեսոր Սվետլանա Կորյունի Սարգսյանի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ «Երիտասարդական ամբիոն» շաբաթի 2-րդ միստր (առաջինը տեղի էր ունեցել ապրիլի 8-ին, որը կրում էր «Երաժշտություն և ֆիլմ» խորագիրը): Այն նվիրված էր ստեղծագործական բաժնի 4-րդ կուրսի ուսանողուհի Ջեմմա Մինասյանի երկերի ունկնդրմանը և քննարկմանը: Ներկայացված էին մենամվազ՝ ֆլեյտայի համար, «The Bluebird's song» և գործիքային անսամբլի համար գրված «Atmospheres» ստեղծագործությունները:

Ս. Կ. Սարգսյանի ներածական խոսքից հետո Ջեմման պատմեց «Композиторские читки» և Պ. Չայկովսկու անվ. «Երիտասարդ կոմպոզիտորների 9-րդ Միզագային ակադեմիա»-ին մասնակցելու մասին:

«Композиторские читки»-ին Ռուսաստանի կոմպոզիտորների միության և Մոսկվայի ժամանակակից երաժշտու-

գուրովի (Մոսկվա), Վլադիմիր Լադոմիրովի (Սանկտ-Պետերբուրգ) և Լիլիա Իսխակովայի (Կազան) ստեղծագործությունների հետ մեկտեղ զետեղվեց լավագույն երկերի շարքում, և հնարավորություն ընձեռվեց առանց մրցույթի ներկայանալ նշված նախագծին», - պատմեց Ջեմման:

Չայկովսկին՝ Ռուսաստանի Պերմ նահանգում գտնվող քաղաք է, որտեղ և իրականացվում է նախագիծը: Այն Ռուսաստանի ամենամեծ կոմպոզիտորական միզագային սեմինարն է, ստեղծագործական լաբորատորիան՝ երիտասարդ կոմպոզիտորների և կատարողների համար: Դասընթացների ընթացքում, ընտրված կոմպոզիտորները անվանի ստեղծագործողների ղեկավարությամբ գրում են նոր երկեր, որոնք կատարվում են մի շարք եզրափակիչ համերգներում՝ Չայկովսկի, Մոսկվա քաղաքներում, Ռուսաստանի մարզերում և արտերկրում Ռուսաստանի առաջատար անսամբլի կողմից: Ակադեմիայի գեղարվեստական ղեկավար Դմիտրի Կուլիանովսկիի նախաձեռնությամբ ծրագրի գոյության տարիների ընթացքում տեղի են ունեցել ժամանակակից

մանիա), Բրին Հարիսոնը (Մեծ Բրիտանիա), Դեցին Վենը (Չինաստան/Շվեյցարիա): Ջեմման նշում է, որ ակադեմիայի դասընթացներում ներկայացրել է իր «Atmospheres» երկը, որի մասին հեղինակը նշում է. «Այնտեղ ներկա դասախոսների կողմից իմ ստեղծագործությունը արժանացավ բարձր գնահատականի և զովեստի խոսքերի: Մեծ պատիվ էր ինձ համար աշխատել հատկապես պրոֆեսորներ Մարտին Շուտլերի, Բերնարդ Կավանայի և Դեցին Վենի հետ, լսել նրանց խորհուրդները»:

Նրա խոսքից հետո ներկա ուսանողները (երաժշտագիտական, ստեղծագործական և դաշնամուրային բաժիններին) հնարավորություն ունեցան կենդանի կատարմանը լսել «The Bluebird's song» երկը՝ Հայաստանի Ազգային Ֆիլարմոնիկ նվագախմբի մենակատար Նարեկ Ավագյանի կատարմամբ և «Atmospheres» ստեղծագործության ծայնագրությունը: Ն. Ավագյանը իր կատարումից հետո մասնակցեց քննարկմանը և բացատրեց ստեղծագործությունում առկա ժամանակակից տեխնիկական հնարքները:

Նարեկ Ավագյան, Ջեմմա Մինասյան

Սևան Դարիբյան, Ջեմմա Մինասյան

Սվետլանա Կորյունի Սարգսյան, Սևան Դարիբյան Եվգենյա Նաղդալյան, Գոհար Մակարյան, Արտյոմ Անդրեասյան

թյան անսամբլի կողմից իրականացվող մեկ շաբաթյա նախագիծ է, որի ընթացքում համակարգող կոմպոզիտորները և նշված անսամբլը աշխատում են ստեղծագործողների հետ: Տեղի են ունենում քննարկումներ և լսումներ, որոնց արդյունքում լավագույնները հրավիրվում են Չայկովսկու՝ «Երիտասարդ կոմպոզիտորների միզագային ակադեմիա»-ի երկշաբաթյա դասընթացներին մասնակցելու:

«Իմ «Atmospheres» ստեղծագործությունը Դմիտրի Սա-

երաժշտության դասախոսություններ, ավելի քան 100 համերգներ, երիտասարդ հեղինակների երաժշտության շնորհանդեսներ, որոնց արդյունքում նրանց ստեղծագործությունները հրատարակվել են «Donemus» (Հոլանդիա) երաժշտական հրատարակչությունում:

Այս անգամ դասախոսների շարքում էին Դմիտրի Կուլիանովսկին (Ռուսաստան), Բեռնար Կավանան (Ֆրանսիա) («2e2m» անսամբլի նախագահ), Մարտին Շուտլերը (Գեր-

Ս. Կ. Սարգսյանի օժանդակությամբ սեմինարի ընթացքում տեղի ունեցավ մտքերի փոխանակում լաված երկերի մասին: Ստեղծվեց մի մթնոլորտ, որը միավորեց մասնակիցներին մի ընդհանուր գաղափարի շուրջ:

ԱՆԻ ԳԱՐԻԻԵԼՅԱՆ
ԵՊԿ երաժշտագիտության բաժնի
1-ին կուրսի ուսանողուհի

Ազնավուրի մանկության թաղամասում կտեղադրվի նրա կիսանդրին

Ի հիշատակ Շառլ Ազնավուրի մահվան առաջին տարեկիցին՝ հոկտեմբերի 1-ին Փարիզի քաղաքապետարանում կազմակերպվել էր հանդիսավոր ընդունելություն, որի ընթացքում «Ազնավուր» հիմնադրամը մեծ արտիստի կիսանդրին հանձնել է Փարիզի քաղաքապետարանին: Քանի որ շուտով կտեղադրվի փարիզյան այն թաղամասում, որտեղ անցել է Ազնավուրի մանկությունը: Արվեստի գործը ստեղծել է հայ քանդակագործ Ալիսա Մելիքյանը 1964 թվականին՝ Ազնավուրի՝ Հայաստան կատարած առաջին այցի ժամանակ: «Ազնավուր» հիմնադրամը բարձր է գնահատում Փարիզի քաղաքային իշխանությունների՝ քանդակը քաղաքի սրտում տեղադրելու պատրաստակամությունը, ինչը հնարավորություն կտա Ֆրանսիայի մայրաքաղաքի բնակիչներին ու այցելուներին զգալ Ազնավուրի «ներկայությունը»: Կիսանդրու հանձնման արարողության ընթացքում ելույթ է ունեցել «Ազնավուր» հիմնադրամի համահիմնադիր Նիկոլա Ազնավուրը, որն իր խոսքում նշել է. «Շառլ Ազնավուրը սերտորեն կապված է Փարիզի հետ, և հիմնադրամն անկեղծորեն երախտապարտ է Փարիզի քաղաքապետարանին՝ այս միջոցառման ու հետագայում կիսանդրին տեղադրելու հարցում ցուցաբերած մեծ պատրաստակամության և աջակցության համար»: Կիսանդրու հանձնման արարողությանը ներկա են եղել Ազնավուրի ընտանիքի անդամները, ընկերներ, ֆրանսիացի պաշտոնյաներ և հայ համայնքի ներկայացուցիչներ: Նշենք նաև, որ Շառլ Ազնավուրի փարիզյան առաջին բնակարանի պատին բացվել է մեծ արտիստի հուշատախտակը: Հիշեցնենք, որ 2019-ի մայիսին հուշատախտակ էր բացվել Ազնավուրյանների՝ փարիզյան առաջին բնակարանի շենքում, իսկ ամիսներ անց նախատեսվում է նաև արտիստի արձանի տեղադրումը Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում: «Ազնավուր» հիմնադրամը նախաձեռնում և համակարգում է այս իրադրությունները՝ հավատարիմ մնալով իր առաքելությանը՝ պահպանել ու տարածել լեգենդար արտիստի հարուստ մշակութային ժառանգությունը:

Շառլ Ազնավուրի կիսանդրին

խմբագրական
նյութը վերցված է
<https://www.aravot.am/2019/10/02/1069652/>
կայքից

Մուլրակի դիրիժորը կրկին կյանք տվեց հայկական հնչյունին

Նվիրական «Վալերի Գերգիև» անունը հայ իրական ունկնդրի համար ուրիշ արժեք ունի: Մենք, որ ուսանողական մեր տարիներին սովոր էինք Մեծ դահլիճում ֆիլիարմոնիկ նվագախմբի դիրիժոր երիտասարդ Վալերի Գերգիևին տեսնել անընդհատ, ամեն անգամ հայ ժամանակակից կոմպոզիտորների, երբեմն մի համերգի մեջ՝ մի քանի պրեմիերա կատարելիս, չէինք պատկերացնում, որ տաղանավոր ու նպատակալաց այս դիրիժորը կարճ ժամանակ անց, Հայաստանից հեռանալուց հետո պիտի դառնա աշխարհի ամենապահանջված, ամենադիմանիկ գրաֆիկոլ, ամենաանհատական ու ամենաստեղծագործ դիրիժորը: Թեև Ղազարոս Սարյանը դա կանխատեսում էր: Ցավում են, իհարկե, որ երկար սպասված այս վերադարձին ներկա էին քաղաքի փայլուն երաժիշտներից ու իրական երաժշտասերներից հաշված թվով մարդիկ: Այլապես, հանդիսատեսի արծազանքը կլիներ անհավանական տաք: Այնուամենայնիվ, սա ֆանտաստիկ երևույթ էր մեր մշակութային կյանքում, որի մասին, կարծես, չխոսվեց ամիրաժեշտ աղմուկով: Իրականում, անհավանական էր լսել մասետրոյի անմիջական խոսքը մարդասիրական «Ավորոտ» ձեռնարկի, իր կյանքում հայ մարդկանց խաղացած դերի, Հայաստանի հոգեհարազատության մասին, լսել, թե ինչպես է նա նվագախմբի զույներով կենդանացնում Ղազարոս Սարյանի «Պաննոն», Էդվարդ Միրզոյանի Սիմֆոնիայի թաքնված երանգները, Արամ խաչատրյանի դաշնամուրի Կոնցերտը կատարելիս՝ երկխոսում տաղան-

Վալերի Գերգիև

դաշատ Հայկ Մելիքյանի հետ ու ստեղծում նոր իմաստներ, վայելել, թե ինչպես է գեղանկարիչ դիրիժորը վերստին «նկարում» ու «ծեփում» Մուսորգսկու կերպարները: Երջանկություն ունեցա նաև հետևել Գերգիևի աշխատանքին, երբ օդանավակայանից անմիջապես դահլիճ ժամանած դիրիժորը նվագախմբի հետ կատարում էր համերգին նախորդող միակ փորձը: Պրոֆեսիոնալների համար սա վարպետության սանդղակ չունեցող դաս էր, որ կարող էին մեր գործող դիրիժորները ևս դիտել, հպարտանալ, որ դիրիժորական արվեստի հսկան՝ բեմի ետնամասում ծվարած, վայելում ու հետևում էր Հայկ Մելիքյանի արարած «Շուշիկի» ու դելալյանական Նվիրման վարպետության ու երաժշտականությանը: Եվ կամ բեմում կանգնած լուռ ու հուզական լսում «Կռուկ»ի կատարման մանկական թրթռու, հիանալ Գերգիևի վաղեմի բարեկամ, մեծ հայ՝ Ռուբեն Վարդանյանի համեստությամբ ու մանկական անմիջականությամբ, կյանքի իրական արժեքները գնահատելու նրա անհավանական տաղանդով: Երազում են, ավելի ճիշտ, ուզում են, որ դադարենք կարևորել մեղ, տեղական, մանր ու նեղանձնյա, ժամանակավոր ու էժան հարաբերությունները: Տարածք ու կյանք տանք մեր ժողովրդին հատուկ տաղանավոր ու համամարդկային երևույթներին: Մեր հայրենակիցներին և այլազգի բարեկամներին գնահատենք այսօր՝ անմիջապես, մինչ նրանց կփառաբանի աշխարհը: Մեր ներուժն ու խելքը հաստատ ի վիճակի է դա զգալ:

խմբագրական
նյութը վերցված է
<https://www.aravot.am/2019/10/23/1073763/>
կայքից

«Արվեստն ու երաժշտությունը կյանքի որակ են փոխում»

«Աշխարհում այսօր շատ են խոսում խնդիրներից, արվեստից, գաղափարներից, նոր մտքերից, և կան ինչ-որ բաներ, երբ միավորվում են, արդյունք է ստացվում: Հայաստանում կարևորում ենք դասական երաժշտությունը և արվեստը, որը մեր գեղունակ, արվեստով ենք ներկայանում աշխարհին», - հոկտեմբերի 5-ին The LOFT-ում կայացած «Դաս A. տեխնոլոգիաները և երաժշտությունը» խորագրով հանդիպման ժամանակ ասաց Հայաստանի պետական սիմֆոնիկ նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար և գլխավոր դիրիժոր Սերգեյ Սմբատյանը, որը ղեկավարելու է WCIT համաշխարհային նվագախումբը: Մասնորոն պատմեց, թե ինչու է WCIT համաժողովը մեկնարկելու դասական երաժշտության համերգով և ինչու է ստեղծվել WCIT համաշխարհային նվագախումբը: «Ամենաբնականաբան թեման արհեստական բանականությունն է, բոլոր նորարարական մտքերը, ստարտափերն անդրադառնում են դրան: Երեսուն տարի առաջ ինտելեկտուալ մարդ էին համարում նրանց, որոնք ունեին գիտելիքներ... Օրինակ երբ է ծնվել Բախը, Մոցարտը կամ Շեքսպիրը, կամ երբ է գրվել այս գիրքը... Այսինքն ավելի տեղեկատվական դաշտն անվանում էինք ինտելեկտ: Ապա ստեղծվեց համացանցն ու գուգլը, և այժմ որեւէ մեկը նման մարդկանց կարիք չի զգա, քանի որ յուրաքանչյուրը ունեք ձեր գործիքը, որ սմարթֆոնն է կամ բջջային հեռախոսը, որով կարող եք համացանցով համապատասխան տեղեկատվություն

Սերգեյ Սմբատյան

ստանալ, ինտելեկտի պաշարի խնդիր չէք զգում: Ինտելեկտուալ մարդ հասկացությունը վերաբերում է նրան, թե մարդն ինչպես կարող է սինթեզել այն տեղեկատվությունը, որ ունի», - ասաց Սմբատյանը: Նա ներկայացրեց, թե ինչպես կարելի է ստանալ երաժշտություն արհեստական բանականության շնորհիվ: «Նույնիսկ արհեստական բանականության զարգանալուն պես մարդիկ կարող են տեսնել, որ կատարողական արվեստը կարող է շատ ավելի առաջ գնալ ու փոխել բովանդակությունը», - նշեց դիրիժորը: Սերգեյ Սմբատյանի խոսքերով, «Արհեստական բանականությունը կարող է հասկանալ ցանկացած կոմպոզիտորի սիմֆոնիաները, և այդ ֆորմուլայի մեջ ստեղծել եւս մեկ սիմֆոնիա: Շատ կարելու է, որ այսօր այդ քայլն արվում է Հայաստանում, դա մեզ համար մեծագույն ձեռքբերում է»:

ԳՐՈՒՐ ՀԱՎԿԻՅԱՆ
<https://www.aravot.am/2019/10/05/1070213/>

